

Mısır-Türkiye ilişkilerinde daha iyi bir geleceğe doğru...

Mensur Akgün & Sabiha Senyücel Gündoğar

TESEV
DIŞ POLİTİKA
PROGRAMI

23 Kasım 2013'te Türkiye tatsız bir sürprizle karşılaştı. Kahire Büyükelçisi Hüseyin Avni Botsalı ülkede istenmeyen adam ilan edildi. 3 Temmuz darbesiyle işbaşına geçen hükümet Başbakan Erdoğan'ın kendilerine yönelik eleştirilerini bu şekilde cevaplamış, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin düzeyini düşürme kararı vermişti.

Temmuz ayında Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi' nin protestolar gerekçe gösterilerek askerler tarafından görevinden ayrılmaya zorlanması iki ülke arasındaki ilişkilerin gerilmesine neden olmuştu. Kendisi de neredeyse eş zamanlı sayılabilecek protestoların ve sokak hareketlerinin hedefi olan AK Parti Hükümeti Mısır'daki darbeyi içeriden okumuş ve hemen herkesten çok tepki vermişti.

Başbakan Erdoğan farklı yerlerde yaptığı konuşmalarda hem darbecileri hem de Mısır'da gerçekleşen darbeyi darbe addetmeyenleri eleştirmişti. Darbecilerin İsrail'le işbirliği içinde olduklarını iddia etmiş, ancak bu işbirliğini kanıtlayacak somut kanıt dünya ve Türkiye kamuoyuyla paylaşmaktan imtina etmişti. Buna karşılık geçici yönetim de kendisini iç işlerine karışmakla suçlayan açıklamalar yapmıştı.

23 Kasım 2013'te ise Mısır yönetimi kendisinden beklenmeyen bir şey yaptı ve diplomatik ilişkilerin düzeyini düşürdüğünü dramatik bir şekilde açıkladı. Bu açıklama etik açıdan bakıldığında doğru yerde duran Türkiye'yi

siyasi açıdan çıkmaza sürüklemiş ve AK Parti iktidarını zor bir seçimle karşı karşıya bırakmıştı.

Ankara, Kahire ile olan ilişkilerini ya daha zorlayacak ya da bu beklemediği hamle karşısında kendi siyasetini sorgulayacak ve daha sessiz bir siyaset izlemeyi benimseyecekti. İlk alternatif 5 milyar dolar seviyesindeki ticaret hacminin, bu ülkedeki 2 milyar doları bulan yatırımların, az da olsa müteahhitlik hizmetlerinin, Port Said ve İskenderiye üstünden Körfez bölgesine akan transit ticaretin durması anlamına gelecekti.

Ayrıca ilişkilerin daha da zorlanması, Türkiye'nin Mısır üstündeki tüm etkisini kaybetmesine, Müslüman Kardeşler başta olmak üzere korumak istediği çıkarlarını koruyabilme imkanlarının tamamen ortadan kalkmasına, Filistin sorunu söz konusu olduğunda bölgenin özgül ağırlığı en yüksek ülkesiyle temasının tamamen kopmasına yol açabilecekti.

Türkiye'nin seçimi bariz bir şekilde ikincisinden yana oldu, Başbakan Erdoğan başta olmak üzere iktidar Mısır konusunu iç politika tartışmalarının gündeminden çıkarttı. Dışişleri Bakanı Davutoğlu Mısır'ın Türkiye Büyükelçisi'ni istenmeyen adam ilan etmesinin hemen ardından Bahreyn ziyaretinde yaptığı bir konuşmada Mısır halkıyla Türkiye halkının kardeş olduğunu söyledi ve darbeye tepkinin amacının Mısır'ın iç işlerine karışmak olmadığını belirtti.

Mensur Akgün:
Prof.Dr. Mensur Akgün TESEV Dış Politika Programı'nın danışmanlığını yapmaktadır. Kültür Üniversitesi bünyesindeki Küresel ve Siyasal Eğilimler Merkezi'nin Direktörü olan Prof.Dr. Akgün, ayrıca Kültür Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim görevlisidir.

Sabiha Senyücel Gündoğar:
TESEV Dış Politika Programı'nın direktörüdür. Lisans derecesini İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden, yüksek lisans derecesini aynı üniversitenin Avrupa Çalışmaları programından, ikinci yüksek lisans derecesini Hollanda Leiden Üniversitesi Avrupa Kamu Yönetimi programında tamamlamıştır. İstanbul Bilgi Üniversitesi Siyaset Bilimi doktora adaydır.

Aradan geçen zamana rağmen ilişkilerin normalleşmesi ve iki ülkenin birbirine tekrar yakınlaşması mümkün olmadı. Bir yandan Mısır'da rejimin Müslüman Kardeşler üstündeki baskıyı giderek arttırması, diğer yandan Türkiye'nin kendi içinde sorunlar yaşaması siyasi ilginin bu alana yoğunlaşmasını engelledi.

Üstelik, TESEV bünyesinde yaptığımız araştırmaların bize gösterdiği gibi halklar arasındaki kardeşlik duygusu da erozyona uğradı. 2013 öncesine kadar Türkiye'yi %67 gibi yüksek bir oranda model olarak kabul eden, Türkiye'ye karşı %84 oranında sempati besleyen Mısır halkı artık fikrini değiştirdi. 2013 yılı Ağustos-Eylül aylarında gerçekleştirdiğimiz Ortadoğu'da Türkiye Algısı Araştırması sonuçlarına göre sempati düzeyi %38'e düştü.

Sempati erozyonunun daha da vahim bir hal almaması, Türkiye'ye karşı duyulan toplumsal güven ve ilginin kaybedilmemesi ve Mısır'ın geleceği, istikrarı ve demokratikleşmesine yapıcı katkıda bulunulabilmesi için bu kısa politika kağıdının yazarları olarak bizler, ilişkilerin en azından bu düzeyde tutulması gerektiğine inanıyoruz. Mısır'da yaşananların Türkiye emsali üstünden okunup, değerlendirilmemesini bekliyoruz.

Yazarlar olarak tercihimiz ilişkilerin normalleşmesinden, Türkiye'nin Mısır üstündeki etkisinin artmasından yana. Bize göre Mısır yönetildiği rejimden bağımsız olarak Türkiye için önemli bir ülke. Türkiye'nin elindeki imkân ve eleştirileriyle yönlendirilip yönetilemeyecek kadar da güçlü bir siyasi yapısı, devlet geleneği ve tarihi var.

Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve güçlü Körfez ülkelerinin açık desteği arkasında olduğu sürece darbe rejiminin kolay kolay sarsılmayacağını ve Türkiye'nin rejim karşılığında pozisyon alışının olayların akışını

etkilemekte yetersiz kalacağını düşünüyoruz. Tüm bunların dışında Mısır'ın istikrarını da önemsiyoruz. Mısır'ın Suriye gibi kaosa sürüklenmesinin Türkiye'nin çıkarlarına hizmet etmeyeceğine inanıyoruz.

Bu çalışmada Türkiye'nin Mısır'ın demokratikleşmesine kendi içinde yaratacağı emsalle yapacağı her türlü eleştiriden daha fazla katkıda bulunacağını, yapıcı katkısının ancak bu ülkeyle ilişkilerini normalleştirilmesi halinde mümkün olacağını iddia ediyoruz. Çıkış noktamızda ise bölgeye ve ülkeye ilişkin yaptığımız araştırmalar var.

Diğer yandan Mısır ve Türkiye'de var olan koşullar yüzünden ilişkileri normalleştirmenin kısa süre içinde mümkün olmadığını da bilincindeyiz. Bu yüzden bizim önerimiz zarar kontrolüne yönelik bir politika izlenmesi, iki ülkeyi doğrudan ilgilendiren ve ilişkilerin gerilmesine neden olan konular dışında ortak çıkar alanları üstünden ilerlenmesi.

Bütün sorunlarda olduğu gibi bu sorunun da birden çok muhatabı var. İlişkilerin bu düzeye gelmesinin tek sorumlusu tabii ki Türkiye değil. 3 Temmuz 2013 darbesi olmamış olsaydı, darbeciler insan haklarını böylesine ayaklar altına almasaydı ilişkiler gerilmez, diplomatik temsilin düzeyi düşürülmezdi. Benzer şeyleri AB ve ABD'nin tavrı için de söylemek mümkün. Onlar da darbeye darbe deseydi Türkiye eleştirilerinde yalnız kalmazdı.

Dolayısıyla bizim, sorunun tüm muhataplarına yönelik önerilerde bulunmamız ve herkese çıkarlarını hatırlatmamız gerekir. Gerçekten de Türkiye de en az Mısır'ın Türkiye için olduğu kadar Mısır için önemli bir ülkedir. ABD'nin ve AB'nin tutumu da ilkesizdir. Ancak bizim öncelikli hedefimiz Türkiye'dir, talebimiz Türkiye'nin bu zor süreci yönetmesidir.

Aşağıda da görüleceği gibi iki ülke ilişkileri son derece girift bir sacayağının üstüne oturmakta,

etik, stratejik ve ekonomik değerlendirmenin eş zamanlı olarak yapılmasını gerektirmektedir. Mısır hafife alınamayacak bir ülkedir ve üstünde burada olduğundan çok daha fazla çalışılması, çok daha derinlemesine anlaşılması gerekmektedir. Kendi paradigmamızdan okunmanın ötesinde bir ilgi ve bilgiyi hak etmektedir.

KISA BİR HATIRLATMA

Mısır ve Türkiye arasındaki ilişkiler ilk tesis edildiği 1925 yılından bu yana zaman zaman uluslararası sistemin de yönlendirdiği inişli-çıkışlı bir çizgi izlemiştir. Tarihten gelen bağların da etkisiyle iki ülke her zaman dost olarak nitelenemeyecek olsa da sürdürülebilir bir ilişki içerisinde olmuştur.

Mısır bugün zor bir dönemden geçmekte olsa da Arap dünyasının en etkili ülkelerinden biridir. Bu sebeple ki Aralık 2010'da Kahire'de Tahrir Meydanı'nda toplanan göstericilerin ülkeyi nasıl bir değişime götürecekleri hemen herkes tarafından ilgiyle izlenmiştir. Mısır'da başarıya ulaşacak bir değişimin diğer Ortadoğu ülkelerini de olumlu yönde etkileme potansiyeli yüksektir.

Bilindiği gibi Mısır, Kral Fuad altında bağımsızlığını ilan ettiği 1922 tarihinden bu yana Cemal Abdülnasır dönemi hariç Batı'ya yakın durdu. İngilizler'in himayesi ve Süveyş Kanalı'nda askeri varlığı devam etti. Bu durum 1952 Hür Subaylar Darbesi'ne kadar sürdü. O dönemde Mısır'da bağımsızlık ilan edilmiş olmasına rağmen İngilizlerin egemenliğinin kırılmamış olması ve yaşanmakta olan ekonomik sıkıntılar İslamcı ve milliyetçi hareketlerin muhalefeti giderek arttırmasına neden oldu.

1947-48 Arap- İsrail Savaşı'nın kaybedilmesi ise Hür Subaylar'ın yönetime el koymasını körükleyen son gelişmeydi. 1952'de darbeyi gerçekleştiren subaylar geniş bir koalisyon

tarafından desteklendi. Bu destekçilerin arasında İhvan da vardı. 1953'te monarşinin resmen bittiği ve cumhuriyetin kurulduğu ilan edildi.

Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre sonra (1956'da) cumhurbaşkanı seçilen Abdülnasır, Mısır'a bağımsız bir duruş ve itibarını kazandırmayı vaat etti. Bu dönemde Mısır, Sosyalist Blok'a yaklaştı. Sovyetler Birliği'nin desteği ile sosyalist sayılabilecek bir ekonomi politikası izlenmeye başlandı. Mısır bu dönemde Bağımsızlar Hareketinin kurulmasına öncülük etti, Süveyş Kanalı'nı millileştirdi. Suriye ve Mısır'ın birleşmesi anlaşması da bu döneme denk gelir.

Türkiye ile ilişkilerde ciddi gerginlikler de bu dönemde yaşanmıştı. Bağdat Paktı'nı kurma çalışmalarında olan Türkiye; Suriye'ye Bağdat Paktı'nı imzalaması için baskı yaparken, Mısır kendi politikalarına ters düşen paktın hayata geçmemesi için çalıştı. Bağdat Paktı Nasır tarafından kendince haklı nedenlerle Arap Birliği'ni bozmaya yönelik bir girişim olarak algılanmaktaydı.

Türkiye bu yıllarda Batı yanlısı olarak görülüyor ve Arap dünyasında saygı görmüyordu. Suriye ile yaşanmakta olan sınır gerginliklerine 1957'de özünde Suriye'nin Sovyetler'e yakınlaşması nedeniyle tırmanan kriz de eklenince Türkiye'nin Mısır ve Arap dünyası ile ilişkileri de gerildi. Nasır iktidarda kaldığı 1970 tarihine kadar Batı ve İsrail karşıtı politikalarını devam ettirdi. 1967'de Altı Gün Savaşları'nda yenilgi almasına rağmen çizgisinde bir değişiklik olmadı.

Nasır sonrası yönetimi devralan Enver Sedat daha liberal ve Batı yanlısı siyaset izledi. Önceki iktidarın savaşa girdiği İsrail'i ziyaret etti ve Arap dünyasının tepkisini çekmesine rağmen 1978 yılında ABD arabuluculuğu ile İsrail ile Camp David anlaşmasını imzaladı. Bu

anlaşma ile Mısır Altı Gün Savaşları'nda kaybettiği Sina Yarımadası'nı geri alırken İsrail'i resmen tanıdı ve bu yüzden de Arap Birliği'nden ihraç edildi.

Enver Sedat'ın suikasta uğraması sonrası Mısır'da Mübarek dönemi başlamış oldu. 1981'de başa geçen Mübarek, ülkesinin içinden ve Arap dünyasından gelen tepkilere rağmen Batı ve İsrail ile ilişkileri korudu, aynı zamanda Arap Birliği'ne de Mısır yeniden alındı.

Mısır, Kuveyt Savaşı'nda Batı'nın yanında yer aldı. İçeride uluslararası sistemdeki değişikliklerin de etkisi ile nispeten rahatlama oldu ancak, Mısır demokratik bir dönüşüm yaşamadı. Ülkenin ekonomik koşullarının iyileştirilememesi, aksine Mübarek yönetiminin son dönemlerinde iyice kötüleşmesi, 2011 başında halkı Tahrir'e çıkaran en büyük sebeplerden birisiydi. Ancak 2011 yılına kadar, 30 yıl süresince, Mübarek Mısır'ı çok da fazla iç sorun ile karşılaşmadan yönetebildi.

Mübarek döneminde Türkiye-Mısır arasında gerçek bir yakınlaşmadan söz edilemeyecek olsa da, ilişkiler görece sorunsuz seyretti. Aralık 2005'te iki ülke arasında ticaret hacmini belirgin ölçüde arttıran serbest ticaret anlaşması imzalandı. 2004 yılından itibaren iki ülke arasında cumhurbaşkanı, başbakan ve bakanlar seviyesinde çok sayıda resmi ziyaret gerçekleşti.

Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek 2004-2010 arasında Türkiye'yi iki kere ziyaret etti. Bu ziyaretlerde ikili ilişkilerin ve işbirliğinin önemine dikkat çeken karşılıklı konuşmalar yapıldı. Mübarek'in sarsılmaz gibi görünen iktidarı 25 Ocak 2011'de ivmesi artan gösteriler ile sallandı ve Tahrir Meydanı'nı dolduran kalabalıkların isyanı 11 Şubat 2011'de Mübarek'i görevi bırakmaya zorladı.

Bu iki hafta içerisinde Başbakan Erdoğan Mübarek'i halkın iradesine karşı gelmemeye

çağırın ilk lider oldu. 11 Şubat 2011'de Erdoğan partisinin grup toplantısında yaptığı konuşmada Mübarek'e halkın sesine kulak tıkamaması uyarısında bulundu.

Mübarek'in 30 yıla yakın süren iktidarının sona ermesinin ardından yapılan seçimlerde Muhammed Mursi oyların %51'ini alarak Mısır'ın beşinci ve ilk defa seçimle iş başına gelen cumhurbaşkanı oldu. Cumhurbaşkanlığı seçimlerine giden süreçte yer alan tartışmalar ve Mısır toplumunun bölünmüşlüğü, seçimler sonrası da devam etti.

Müslüman Kardeşlerin desteklediği Mursi'ye toplumun bir bölümü şüphe ile yaklaştı. Mursi yönetiminin başarıları ve başarısızlıkları halen tartışılmakla birlikte kısa süren iktidarı süresince kendisinden beklenenler belki de karşılanamayacak kadar yüksekti. Halkın acil ekonomik beklentilerine, Mursi ve Müslüman Kardeşlere karşı olan şüphe de eklenince toplumun bir kesiminde devrimlerinin çalındığı hissiyatı hakim oldu.

Mursi'nin cumhurbaşkanı seçilmesinin yıl dönümünde Tahrir'de toplanan göstericiler bu defa Mursi'nin çekilmesini istedi ve ordu gecikmeden 3 Temmuz 2013'te gerçekleştirdiği darbe ile yönetime el koydu.

İLİŞKİLERİN ALTIN ÇAĞI

Mübarek sonrası dönemde Türkiye-Mısır ilişkileri belki de tarihinin altın çağını yaşadı. Türkiye seçilmesinin ardından Mursi'ye tam destek verdi. Yeni Mısır'a ilk resmi ziyareti Cumhurbaşkanı Abdullah Gül yaptı. Bu iki buçuk yıllık dönemde birçok bakan seviyesinde ziyaret gerçekleşti. Başbakan Erdoğan 13 Eylül 2011'de resmi olmayan bir program ile Mısır'ı ziyaret ettiğinde binlerce kişilik bir kalabalık tarafından karşılandı.

Erdoğan bu ziyaret esnasında laikliğin önemini vurguladığı konuşmasını yaptı. Daha sonra

Eylül 2012’de AKP kongresine katılan Mursi, konuşmasında hükümetin Tahrir Devrimi’ne verdiği destek için teşekkür etti. Türkiye Mısır’a geçiş süresinde sadece söylem desteği vermedi, aynı zamanda Suriye ve Filistin konularında istişareler gerçekleştirildi, 2 milyar dolarlık kredi sözleşmesi ve ek ticaret anlaşmaları imzalandı.

Tüm bu işbirlikleri, gelişmiş diyalog ve kendi darbe deneyimi nedeniyle Türkiye 3 Temmuz 2013’te Genel Kurmay Başkanı Abdül Fettah El Sisi önderliğinde yapılan ve Mursi’yi görevden alan darbeye sert tepki gösterdi. Türkiye en yetkili ağızlardan Mısır’da yaşanmakta olanın bir darbe ve halkın iradesine yapılan bir saygısızlık olduğunu ve bu durumun kabul edilemeyeceğini dile getirdi.

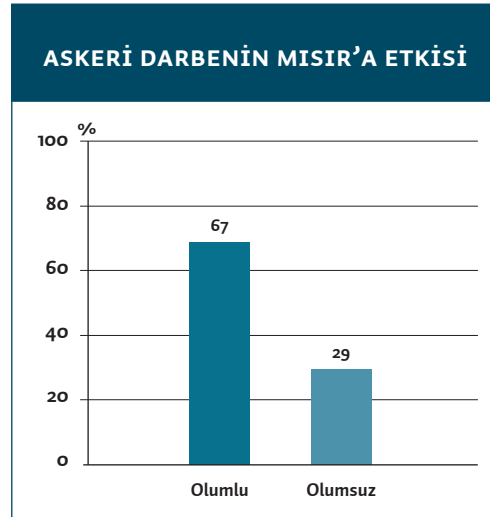
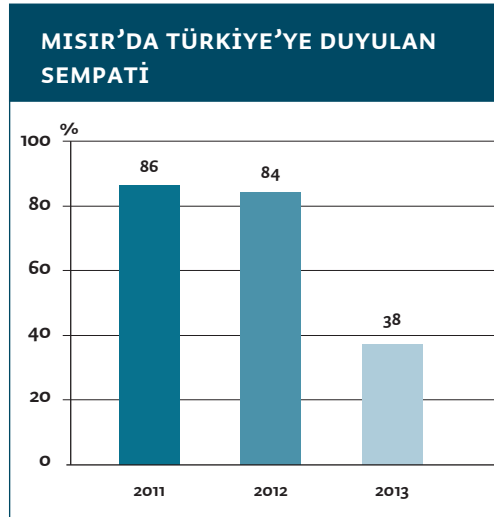
Kahire Büyükelçisi Hüseyin Avni Botsalı Ankara’ya çağrıldı, fakat bir süre sonra muhtemelen diyalogu korumak adına geri gönderildi. Ancak içeride ve dışarıda Başbakan Erdoğan’ın Mısır’daki darbe yönetimine karşı sert söylemine Mısır, Türkiye Büyükelçisi’ni istenmeyen kişi ilan ederek karşılık verdi. Karşılıklılık ilkesi gereği Türkiye de Mısır Büyükelçisi’nden ülkeyi terk etmesini istedi.

KRİZ

İki ülke resmi ilişkilerinde yaşanan bu gerilim Mısır halkına da yansdı. 2013 Ortadoğu’da Türkiye Algısı araştırmasının sonuçlarına göre Mısır halkı Türkiye’ye olan sempatisini kaybetmiş gözüküyor. Ağustos-Eylül 2013 tarihlerinde gerçekleştirilen kamuoyu araştırması ayrıca Mısır toplumunun darbeye desteğini de ortaya koyuyor. Aynı araştırma bugün yapılacak olsa darbeye desteğin azalmış olması ihtimali olsa da, Mısır halkının Türkiye’ye duyduğu sempatinin hemen geri gelmesini beklemek pek gerçekçi gözüküyor.

Bugün gelinen noktada Türkiye’nin darbe yönetimi ile teması sınırlı olmakla beraber iki ülke arasında ticaret devam etmektedir. Mısır, cumhurbaşkanlığı seçimlerine hazırlanırken Türkiye ve Batı karşıtlığını iç siyaset malzemesi olarak da kullanmaktadır. Mübarek ve görünürde Mursi’yi iktidardan alan toplumsal ve ekonomik koşullarda darbenin gerçekleştiği temmuz ayından bu yana bir iyileşme olmadığı gibi halk üzerinde baskı ve zaman zaman artarak uygulanan şiddet devam etmektedir.

Mısır’da Mursi sonrası kapsayıcı bir geçiş planı ile hareket edildiğini ve demokrasi yolunda ilerleneceğini belirten hemen hiçbir gösterge

bulunmamaktadır. Bunu söylemekle beraber Mısır'ın bölge ve Türkiye açısından önemi nedeniyle mevcut durumdan kötüye gitmemesi her iki tarafın da çıkarınadır.

SONUÇ YERİNE

Mısır bulunduğu coğrafi konumu, Süveyş Kanalı'nı kontrolü ve hepsinden önemlisi de Filistin sorununa bulunabilecek olası bir çözümde oynayacağı kilit rol yüzünden anahtar konumda olan bir ülkedir. Türkiye ile Mısır arasındaki ekonomik ilişkilerin de siyasi ilişkilerin yönetilmesinde göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Süveyş Kanalı ile iki kıtayı birbirine bağlayan ülke olarak Mısır'ın birçok aktör için stratejik değeri göz ardı edilemez. Bu Türkiye için de geçerli. Türkiye, Suriye'de yaşanmakta olan iç savaş nedeniyle gümrük kapılarının kapanması sonrası Mısır alternatifini kullanarak ticaretin devam etmesini sağladı. 2,7 trilyon dolarlık bir ticaret hacmi olduğu söylenen Afrika'ya açılım kapısı olarak Mısır, Türkiye için son derece önemli bir ülkedir.

2005 yılında imzalanan serbest ticaret anlaşmasının yürürlüğe girmesinden sonra ikili ticaret hacmi de kademeli olarak artmıştır. Bu artış özellikle 2009 yılında belirgin hale gelmiş ve bugün yaklaşık 5 milyar dolarlık bir seviyeye ulaşmıştır.

Siyasi alanda yaşanan sıkıntıların ekonomik işbirliğine olumsuz etkisi şu ana kadar pek fazla olmamıştır. 26 Nisan 2012'de çalışmaya başlayan Ro –Ro projesinde de kayda değer bir sıkıntı yaşanmamıştır. Hakkında gözden geçirildiği yolunda haberler çıkan serbest ticaret anlaşması yürürlüktedir. Mursi sonrası kurulan ilk hükümetin Sanayi ve Ticaret Bakanı Münir Fahri Abdunnur ağustos ortasında Türkiye ile imzalanan serbest ticaret anlaşmasının yürürlükte olduğunu ve

hükümetinin anlaşmayı yeniden değerlendirmek yönünde bir niyetinin olmadığını belirtmişti. Mısırlı bakan aynı konuşmasında ticari ilişkiler ile siyasi ilişkilerin ayrı tutulması gerektiğini de vurgulamıştı. Ancak Mısır ile ticaret yapan ve bu ülkede yatırımı bulunan şirketlerin ilişkilerin mevcut seyrinden tedirgin olmadığını söylemek de doğru olmaz.

Ekonomik dengelere Mısır açısından da bakılacak olursa Türkiye ticaretinin ve yatırımlarının kesilmesi, içinde bulunduğu koşullarda Mısır için de istenen bir durum olmasa gerek. DEİK verilerine göre Türkiye'nin doğrudan yatırımları 2 milyar dolar civarında ve Mısır'da hizmet etmekte olan yaklaşık 260 Türkiye firması bulunmakta. Bu yatırımlar ve firmalar en büyük sorunlarından birisi işsizlik olan Mısır'da yaklaşık 54.000 kişiye istihdam sağlıyor. Ayrıca Türkiye Mısır'ın dış ticaretinde önemli pazarlardan birisi ve %5.6 ile beşinci sırada.

Mısır'da ekonominin yavaşladığı, yatırımların azaldığı ve dış borcun yükseldiği bir dönemden geçilirken Türkiye ile ekonomik ilişkileri askıya almak zaten bozuk olan Mısır ekonomisine pek de yardımcı olmayacaktır. Körfez ülkelerinden bugüne kadar gelen 7 milyar dolarlık yardım, Mısır hükümetinin dış alım ve ödemesi gereken maaşlar ve iç dengelerini toparlaması için yeterli olmuşa benzememektedir.

Mısır ekonomisinde gözle görünür bir iyileşmenin sağlanması zaman alacak gibi görünmekte. Bu dönemde Mısır'ın dışarıdan gelecek her dış yatırıma ihtiyacı olacağı muhakkaktır. Bu sebeplerle Mısır darbe hükümeti Türkiye ile ikili ilişkileri devam ettirmekte pek istekli olmasa dahi, ekonomik boyutu ayrı tutarak devam ettirme eğiliminde gözükmektedir. Zaten ticaretin siyasi gerilime rağmen devam etmesi de bu tutumu açıklamaktadır.

İlişkilerde yeni bir kriz olmadığı takdirde her iki ülkenin de ekonomik zarara uğramamasını sağlamak mümkündür. Ancak siyasi ilişkilerde gerilimin devam etmesi iki ülkeyi birbiri için güvenilir birer ticaret partneri olmaktan

kaçınılmaz olarak uzaklaştıracaktır. Diken üzerine oturan bir siyaset ve diplomasiyle ekonomide işbirliğini derinleştirmenin ne kadar mümkün olacağı da üstünde ayrıca düşünülmesi gereken bir konudur.

TESEV

Bankalar Cad.
Minerva Han, No: 2 Kat: 3
34420 Karaköy İstanbul
T +90 212 292 89 03
F +90 212 292 90 46
www.tesev.org.tr

TESEV HAKKINDA

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) bağımsız bir sivil toplum örgütü olarak, Türkiye'nin acil çözüm bekleyen sosyal, kültürel, politik ve ekonomik sorunları üzerine çalışmalar yürütür. 1994 yılında bir düşünce üretim merkezi olarak İstanbul'da kurulan TESEV, Türkiye'de politika eksenli diyalog ve araştırma kanallarını kullanarak bilimsel çalışmalara dayalı bulgular ile politika yapım süreci arasında bir köprü görevi görmeyi amaçlamaktadır.

TESEV Dış Politika Programı, Türkiye'de dış politika yapım sürecine katkı sağlamak ve bu alanda diyalog ortamının yaratılması için çalışmaktadır. Çalışmaları dört ana alan üzerine yoğunlaşmaktadır: İkili İlişkiler, Türkiye ve Yakın Çevresi, Algı Araştırmaları ve Avrupa Birliği. Bu alanlar altında Türkiye'nin AB katılım sürecine, Türkiye-Ortadoğu ilişkilerine, Kafkaslarda istikrarın sağlanmasına, Kıbrıs sorununa ve dış politikanın kamuoyu tarafından nasıl algılandığına odaklanılmaktadır.

ISBN 978-605-5332-60-0

Copyright © Ocak 2014

Baskı:
İmak Ofset Basım Yayın
San. ve Tic. Ltd. Şti.
Atatürk Cad. Göl Sok.
No : 1 Yenibosna
Bahçelievler/İSTANBUL
Tel: 0212 656 49 97

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Yayının hiçbir bölümü Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TESEV) izni olmadan elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt veya bilgi depolama, vb.) yollarla çoğaltılamaz.

Bu yayında yer alan görüşler yazara aittir ve bir kurum olarak TESEV'in görüşleri ile kısmen ya da tamamen örtüşmeyebilir.

Dış Politika Programı, bu yayının hazırlanmasına ve tanıtılmasına katkılarından ötürü Açık Toplum Vakfı'na, Friedrich Naumann Vakfı Türkiye Temsilciliği'ne ve TESEV Yüksek Danışma Kurulu'na teşekkür eder.